

## **EEN KLEINE, GROTE WERELD**

### **lesgeven aan kinderen van asielzoekers**

*'Dependance basisschool De Kleine Wereld' staat er op het bord dat naast de toegangsdeur van de school hangt. Een tweeklassig schooltje, gevestigd in een noodgebouw, onderdak biedend aan gemiddeld 30 kinderen van gezinnen die tijdelijk zijn gehuisvest in het even verderop gelegen asielzoekerscentrum 'De Kempense Veste'. Kinderen van uiteenlopende nationaliteiten: afkomstig uit Iran, Irak, Afghanistan, Bosnië, Georgië, Somalia. Kinderen in verschillende leeftijdsgroepen: kleine pukken van 4-6 jaar, macho-pubers van 13 jaar met de baard al in de keel en gesluisde jonge dametjes, die aan het einde van de schooldag gezamenlijk het gebouw uit stormen en onder begeleiding van enkele ouders teruglopen naar het centrum. Nergens anders misschien wel is de wereld zo groot als hier, in deze dependance van basisschool 'De Kleine Wereld'.*

### **Niveaoverschillen**

Marion Smedts geeft er zo'n vier jaar les aan de 7-13 jarigen en Ellen Dietz heeft momenteel ruim twee jaar de 4-7 jarigen onder haar hoede. Studente Julianne Antens van de Eindhovense pabo doet er als stagiaire op deze school hele bijzondere ervaringen op, die als uitgangspunt zullen dienen voor haar afstudeerscriptie.

De periode dat kinderen uit het asielzoekerscentrum naar school komen, varieert sterk: van drie weken tot anderhalf jaar. Ellen: "In het verleden was de gemiddelde verblijfsduur van een kind hier op school ongeveer zes maanden. De afgelopen tijd is dit echter langzamerhand opgelopen, mede vanwege het politieke beleid rond asielzoekers. Hoe dan ook, het houdt wel in, dat we te maken hebben met enorme niveaoverschillen in de beheersing van de Nederlandse taal, lezen, schrijven en rekenen. Het maakt natuurlijk een groot verschil uit of je een kind dat al anderhalf jaar in Nederland verblijft les geeft of dat er een kind aangemeld wordt dat rechtstreeks van Schiphol komt. Het klassikaal aanleren van woorden wordt steeds moeilijker en we moeten wegen zoeken zodat toch elk kind goed aan bod komt. De kinderen die al behoorlijk Nederlands kunnen, gaan dan meer schriftelijk werk uit een taalboek maken."

### **Twee gebouwen, één team**

Marion en Ellen streven ernaar om de klassegrootte zoveel mogelijk gelijk te houden: "Maar soms kan dat niet, omdat we kinderen in de tussenleeftijd missen. Dit schooljaar zijn we begonnen met resp. 18 en 6 kinderen, omdat de 7-8 jarigen ontbraken." Ze gaan met 'hun' kinderen regelmatig naar het hoofdgebouw in Budel - 7 kilometer verderop - om bijvoorbeeld weeksluitingen, keuze-uur, bisk (dans, drama, muziek, fotografie, film en tentoonstelling) en vieringen samen mee te maken. Er is dus een goed samenspel met de andere collega's van het team en de overige leerlingen van 'De Kleine Wereld'. Waarom is er niet voor gekozen om de Budelse kinderen en kinderen van het asielzoekerscentrum samen in één gebouw les te geven? Marion: "We hebben vooral om praktische redenen gekozen voor een dependance omdat we anders de kinderen elke dag per bus zouden moeten vervoeren naar het hoofdgebouw. Dat vergt meer organisatie en kost bovendien ook meer geld. Bovendien hebben we in het hoofdgebouw te weinig klaslokalen ter beschikking en zijn er gezien de ligging ervan ook geen uitbreidingsmogelijkheden. Verder waren we er niet voor om de dependance op het terrein van het asielzoekerscentrum zelf te vestigen, omdat we kinderen het gevoel willen geven dat ze 'naar school' gaan."

### **Orde en regelmaat**

Orde en regelmaat vormen, aldus Marion en Ellen, een van de belangrijkste componenten in het onderwijsleerproces: "Wij verwachten van onze kinderen, dat ze op tijd naar school komen en zich houden aan de normale omgangsregels. Daar zijn we heel consequent in, omdat ze een gevoel van veiligheid en rust geven. Zodat ze niet meteen onder de tafel kruipen als een vliegtuig dat door de geluidsbarrière breekt, een enorme knal veroorzaakt, of de sirenes van de nabijgelegen zinkfabriek algehele paniek en consternatie veroorzaken. Schoppen en slaan past niet in dit denkpatroon, en daar zijn we dan ook bijzonder alert op; niet vanuit een gevoel van medelijden of zo, maar puur omdat dat niet kan. Vooral nieuwkomers maken we dat van meet af aan onomwonden duidelijk, ook al is in bepaalde culturen lijfelijk straffen heel normaal."

### **Speerpunt taal**

Vanzelfsprekend neemt het aanleren van de Nederlandse taal een belangrijke plaats in. Op de eerste plaats omdat dit de instructietaal op school is, en vervolgens vanwege de sociale redzaamheid. 'De Kleine Wereld' probeert de kinderen een zo gevarieerd mogelijk programma aan te bieden. Op het rooster staan rekenen, gym, handenarbeid, schrijven en als het kan wat leesonderwijs. Dit leesonderwijs wordt - naast bijvoorbeeld de methode *Knoop het in je oren* - meestal thematisch aangeboden: thema's rond buiten spelen, kleding, lichaamsverzorging, hoe beweeg je je in het verkeer, bij de kapper, in de supermarkt enz. Daarvoor beschikken Marion en Ellen over een dikke klapper met werkbladen waarop plaatjes en de bijbehorende woorden staan. "Een uitstekend instrument om kinderen een aantal basisbegrippen en woorden die ze in het dagelijks leven nodig hebben aan te leren. Uitbreiding van deze klapper is hoogst noodzakelijk, en we zijn dan ook heel blij met het tekentalent van onze stagiaire Julianne", bekennen ze eerlijk. En hoewel hun ervaring is, dat de kinderen in het algemeen wat 'taliger' worden, blijft het aanleren van Nederlands als tweede taal een moeilijke opgave. Prentenboeken als *Wil jij mijn vriendje zijn*, *Kikker en de vreemdeling* en *Frederik de muis* blijken hier onvervangbare functies te kunnen hebben, omdat ze universele zeggingskracht uitstralen.

### **Contacten met ouders**

Marion en Ellen hebben om de twee weken een gesprek met een begeleidster van het asielzoekerscentrum. Zij is de contactpersoon tussen de school en de ouders. "We kunnen er dan bijvoorbeeld eens op wijzen, dat een kind naar ons idee niet goed ziet en naar de oogarts moet. Of we informeren de ouders via deze contactpersoon over bepaalde schoolzaken. In het algemeen genomen hebben we de meeste contacten met ouders van de kleintjes. Sommige ouders komen de school helemaal niet in, hetgeen ook te maken heeft met cultuurverschillen: als leerkracht word je immers door velen van hen nog op een voetstuk gezet of beschouwen ze je als een soort halfgod."

### **Kerst en Pasen zoals hier**

Met zoveel nationaliteiten, culturen en godsdiensten bij elkaar op school is levensbeschouwelijke vorming natuurlijk een apart verhaal. "Dit schooljaar", vertelt Marion, "hebben we bijvoorbeeld veel meer katholieke kinderen (Georgië, Bosnië) dan moslimkinderen, zodat we het kerstverhaal - in andere jaren gevierd als een universeel feest van licht en vrede - weer eens op de 'ouderwetse' manier hebben verteld, met Maria, Jozef, engelen en herders en zo. Ik heb gezien, dat zo'n verhaal moslimkinderen best aanspreekt, als verhaal dan: ze luisterden er tenminste heel aandachtig naar. Eigenlijk had ik gedacht dat katholieke kinderen van huis uit er veel meer over zouden weten, maar ik realiseerde me, dat veel van deze kinderen een onvoorstelbaar oorlogsverleden hebben, al geruime tijd op de vlucht zijn en het kerstfeest misschien al jaren lang niet hebben kunnen vieren. Ook het paasfeest is daarom dit

jaar gevierd met de symbolen zoals wij die vanuit de christelijke traditie kennen: eieren, paashaas en nieuw leven."

### **Conflictbeheersing**

Katechese of levensbeschouwelijke vorming staat, heel begrijpelijk, niet als een apart 'uur' op het rooster. Ellen: "Wat wij vooral proberen is, waarden als verdraagzaamheid en gelijkwaardigheid voortdurend in praktijk te brengen. Als zich conflicten of ruzies voordoen, besteden we daar veel aandacht aan en proberen de kinderen duidelijk te maken dat het niet uitmaakt of je zwart of wit bent, moslim of katholiek: we zijn allemaal even goed en je bent niet beter omdat je wit bent."

Conflictbeheersing heeft derhalve hoge prioriteit. "Maar", zeggen Julianne en Marion, "er zijn wel grenzen in het onderling bespreken van emoties. Wij zijn en blijven een school, en geen sociale hulpverleners of therapeuten. Het oorlogsverleden van veel van deze kinderen kan soms heel wat losbreken. Je moet constant het evenwicht zoeken tussen enerzijds het ruimte geven aan de gevoelens van deze kinderen, en anderzijds de angst om zich te moeten uiten. Wij willen de kinderen op geen enkele manier dwingen om bij het leren spreken van de Nederlandse taal actief mee te doen wanneer ze dat niet willen, omdat we - en we vinden dat heel essentieel in ons werk - deze kinderen op de allereerste plaats een stuk veiligheid en geborgenheid willen bieden. Als dat er niet is, kun je kinderen immers niets leren."